

Handelsministeren (*Knud Thomsen*): Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om forsyningsmæssige foranstaltninger*.

Den direkte årsag til, at regeringen fremsætter dette lovforslag, er de erfaringer, man indhøstede under krisen i sommeren 1967 i Det mellemste Østen, der medførte betydelig usikkerhed om vore forsyningsmuligheder for olie og olieprodukter. Det blev her klart understreget, at Danmark — som i øvrigt også andre vesteuropæiske lande — i høj grad er afhængig af løbende tilførsler af vigtige råvarer og drivmidler, og at man stillet over for svigtende tilførsler udefra kan blive tvunget til med meget kort varsel at iværksætte foranstaltninger til imødegåelse af de vanskeligheder, der vil blive en følge heraf.

Regeringen indledte i sommermånederne 1967 en detailplanlægning for rationering af benzin. Lykkeligvis blev der ikke brug for at føre en sådan rationering ud i livet, men den indvundne erfaring afslørede klart, at de praktiske forberedelser på grund af den manglende lovmæssige baggrund kun vil kunne føres frem til et vist punkt, og at der i bedste fald må påregnes at ville medgå 3-4 uger fra det tidspunkt, hvor lovhjælp er tilvejebragt, til foranstaltningerne vil kunne iværksættes. Dette hænger i første række sammen med, at man ikke længere har noget administrativt organ til rådighed til varetagelse af de opgaver, som den konkrete foranstaltning vil medføre, og at den manglende lovhjælp sætter snævre grænser for forberedelserne til hurtigt at stille et effektivt administrationsapparat på benene.

Da der yderligere kan være særlige problemer forbundet med gennemførelsen af den fornødne lovgivning, når en forsyningsmæssig krise først er blevet en kendsgerning, vil kostbar tid kunne gå tabt, inden myndighederne får mulighed for at foretage regulerende foranstaltninger, der må anses for at være af vital betydning for vort samfund.

Krisen i sommeren 1967 vedrørte — ligesom krisen i 1956 — alene olie og olieprodukter, og det vil vel fortsat være dette vareområde, der er mest udsat for forstyrrelser i tilførslerne. Ingen kan imidlertid garantere, at andre vigtige varer ikke vil blive berørt samtidig, eller at der ikke kan

opstå selvstændige akutte forsyningsproblemer for andre varer. Lad mig f. eks. nævne vigtige varer som gummi, tin og kobber.

Det er på denne baggrund, at regeringen finder det påkrævet, at der skabes en stående bemyndigelse til hurtigt at foretage de regulerende indgreb, som måtte blive nødvendige som følge af internationale forhold.

Gennemførelsen af lovforslaget vil selvsagt ikke medføre udgifter for staten, medmindre der indtræffer en forsyningskrise af en sådan karakter, at regeringen beslutter, at forberedelserne til eventuelle regulerende indgreb skal føres så langt frem, at de umiddelbart vil kunne iværksættes.

Den foreslåede lov kan derfor betegnes som en beredskabslov, hvis formål alene er at sikre, at regeringen i tilfælde af internationale kriser, der har alvorlige forsyningsmæssige følger, får de bedste muligheder for at afbøde virkningerne af de svigtende tilførsler.

Vedtagelsen af det foreliggende lovforslag vil blot bringe Danmark på linje med andre vesteuropæiske lande, der så godt som alle i forvejen har gennemført en tilsvarende lovgivning.

Må jeg for en ordens skyld understrege, at gennemførelsen af eventuelle foranstaltninger i medfør af den foreslåede lov vil kræve tilslutning fra folketingets valutaudvalg, medmindre der er tale om foranstaltninger, der ikke tåler opsættelse, men i et sådant tilfælde skal udvalget underrettes hurtigst muligt. Med denne bestemmelse skulle der være skabt fornøden garanti for den rette anvendelse af loven.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til hr. K. B. Andersen, for at han som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte et tidligere anmeldt forslag til folketingsbeslutning.

Ordføreren for forslagsstillerne (K. B. Andersen): Hermed tillader jeg mig for folketinget at fremsætte *forslag til folketingsbeslutning om udvidelse af undervisningspligten*.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed gentage de mange og gode argumenter for,

[K. B. Andersen.]

at det vil være rimeligt at gennemføre en udvidelse af de undervisningspligtige år, ja, at det vil være urimeligt efter vores mening ikke at gøre det.

Spørgsmålet var jo til grundig drøftelse her i tinget i marts i fjor ved den forespørgselsdebat, som det konservative folkeparti tog initiativet til, og både før og navnlig efter denne debat har der landet over i forældre kredse og i skolekredse, i pressen og på anden måde været ført en omfattende drøftelse af argumenterne for og imod.

Debatten i marts i fjor viste, at der her i tinget var et bredt flertal for en udvidelse af undervisningspligten, og ingen af de ordførere, der deltog i debatten dengang, stillede sig på forhånd helt afvisende. Debatten gav udtryk for, at der, når den betænkning, der var under udarbejdelse, kunne foreligge, måtte fremsættes forslag derom her i tinget, og som allerede sagt, et betydeligt flertal erklærede sig rede til at medvirke til en løsning af spørgsmålet. Dette tilsagn om positiv medvirken blev for det konservative folkepartis vedkommende bekræftet af partiets daværende ordfører, nuværende finansminister Poul Møller, under åbningsdebatten i oktober, hvor han erklærede det for vigtigt, om folketinget nu kunne træffe denne afgørelse.

Betænkningen er resultatet af arbejdet i det udvalg, jeg som undervisningsminister nedsatte i december 1965 med den opgave at overveje mulighederne for og konsekvenserne af en udvidelse af undervisningspligten og at afgive indstilling herom. Det blev i kommissoriet for udvalget udtrykkelig præciseret, at det var en forudsætning, at undervisningspligten skulle kunne opfyldes ikke alene inden for folkeskolens rammer, men også inden for andre skoleformer og -uddannelser.

Betænkningen bekræfter fuldt ud behovet for en udvidelse af undervisningspligten, idet udvalget samler sine overvejelser i en konstatering af, at såvel hensynet til den enkelte, og det må selvfølgelig være det altafgørende, som samfundsmæssige hensyn klart taler for allerede nu at tage skridt til en udvidelse af undervisningspligten til 9 år. Hvad det 10. år angår, finder udvalget, at det må ses i sammenhæng med overvejelser

om overgang til en begyndende erhvervsuddannelse af bred karakter. Disse problemer overvejes i en af udvalget nedsat arbejdsgruppe.

Forslagsstillerne kan i det store og hele tilslutte sig de synspunkter, der i betænkningen ligger til grund for udvalgets indstilling, og vi kan derfor henvise til betænkningen og endvidere til de bemærkninger, der ledsager vort forslag, og til de synspunkter, jeg gav udtryk for under debatten i marts i fjor.

Betænkningen går ind for, at udvidelsen gennemføres på den måde, at det 8. år gøres undervisningspligtigt fra skoleåret 1972-73 og det 9. år fra 1973-74. Udvalget giver endvidere udtryk for, at udvidelsen ikke bør omfatte ældre årgange end de elever, der i skoleåret 1968-69, altså nu efter sommerferien, går i 4. klasse.

Forslagsstillerne kan tilslutte sig disse tidsterminer. Vi er også enige i, at det vil være rigtigt at gennemdrøfte nærmere, hvordan det 10. skoleår kan blive en slags mødeplads for folkeskolens almene, ikkefaglige undervisning og så en begyndende erhvervsuddannelse af bred karakter. Det er dog forslagsstillernes opfattelse, at der, når arbejdsgruppen om det 10. år har afsluttet sine overvejelser, må tages stilling til, hvordan også det 10. år kan komme ind under undervisningspligten.

Forslagsstillerne er helt enige i, at der bør være en rimelig periode, fra en beslutning tages her i tinget, og til den skal føres ud i livet landet over. Undervisningspligtens længde må ikke betragtes som en isoleret faktor, men som et spørgsmål, der har meget nøje sammenhæng med hele skolens formål og indhold. Derfor er det vigtigt, at der nu kan træffes beslutning om udvidelsen, sådan at der bliver tid og ro til at bringe forudsætningerne for en god gennemførelse i skolens dagligliv i orden. Med rette har der ikke mindst fra lærerkredse været lagt megen vægt på betydningen af, at forudsætningerne gennemdrøftes, og at udvidelsen ses som led i en pædagogisk helhed. Selv om der gennem årene har været en stigende tilslutning til undervisning ud over de undervisningspligtige år, er der stadig en gruppe af unge, der forlader skole og undervisning efter 7. og 8. klasse, altså på et tidspunkt, hvor de ikke har fået de afgangsprøver, som

[K. B. Andersen.]

i stigende grad er nødvendige ganske uden hensyn til, om de ønsker at fortsætte i mere praktiske eller overvejende teoretiske uddannelser.

Ifølge betænkningen forlader op imod 25 pct. af de unge folkeskolen inden det 9. år. Det er hensynet til denne gruppe af unge, som i dag ikke får en grundlæggende uddannelse, der er tilstrækkelig til at sætte dem i stand til at møde de krav, de stilles over for, der er afgørende for forslagsstillerne. Derfor ønsker vi betænkningen og debatten i marts i fjor fulgt op med en egentlig beslutning om en udvidelse af undervisningspligten og netop undervisningspligten; skolepligt i den forstand, at en enkelt skoleform skulle have monopol på uddannelsen, har vi jo heldigvis ikke, og ingen drømmer vel om at indføre skolepligt.

Ved at fremsætte forslaget nu, inden den 15. marts, ønsker forslagsstillerne at give mulighed for en vedtagelse i denne folketingsamling, så vi kan undgå en yderligere udsættelse. For hvert år, der går, inden der sker en udvidelse af undervisningspligten, må tusinder af unge betale med forringede fremtidsmuligheder både menneskeligt og fagligt. Jeg anbefaler forslaget til tingets velvillige behandling.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte forslag til folketingsbeslutning vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Else-Merete Ross* til ministeren for offentlige arbejder:

„Vil ministeren redegøre for mulighederne for i forbindelse med ombygningen af Nørreport Station at indrette elevator til brug for gangbesværede og for personer med barnevogne?“

Skriftlig begrundelse:

Da spørgsmålet om indretning af elevator i forbindelse med ombygning af Nørreport Station sidst blev stillet 15. november 1967 til den tidligere minister for offentlige arbejder, lovede denne at lade sagen nærmere

undersøge (folketingets forhandlinger 1967-68, 1. samling, sp. 1235-38).

Det er resultatet af denne undersøgelse, jeg beder ministeren redegøre for.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Ja, jeg kan sige, at det spørgsmål, som fru Else-Merete Ross har stillet, har været til undersøgelse, som det også er nævnt i spørgsmålet. Det, der er problemet med hensyn til, hvordan man skal skaffe adgang for gangbesværede til Nørreport Station, er, at en elevatorskakt og en elevatorbetjening ikke kan placeres i selve stationsbygningen; det kan den ikke af den helt afgørende tekniske grund, at så ville man lande nede på sporene i stedet for på perronerne. Og det fører altså til, at placeringen af en sådan elevator ikke kan ske i forbindelse med selve stationsbygningen, men er noget, man sådan set må tage stilling til isoleret, og at adgangen skal etableres fra det offentlige gadeareal omkring Nørreport Station. Det hører under Københavns kommune, og der har været drøftet forskellige muligheder; de er drøftet med statsbanerne og med kommunen, og man er enig om at forsøge at samarbejde om en løsning af spørgsmålet. Men jeg må sige, at anbringelse af en elevator dér altså vil komme til at indgå i en samlet løsning af trafikforholdene omkring Nørreport Station, som også er til overvejelse.

Der skal ved kommuneforanstaltning udarbejdes nye planer til omlægning af gaden og til en niveaufri fodgængerforbindelse til stationen, og når disse planer er udarbejdet, kan man altså på grundlag af dem afgøre, hvorledes elevatorforbindelsen kan etableres; så kan det f.eks. gøres ved at føre en elevator fra perronen til den underjordiske fodgængerforbindelse og en anden herfra til fortovet. Altså, teknisk kan det lade sig gøre, og der mangler heller ikke interesse for sagen. Måske skylder jeg at føje en enkelt aktuel bemærkning til; det drejer sig om noget, som er kommet frem siden: for de mest gangbesværede og for dem, der måske har mest interesse i, at vi kan hjælpe dem her, ligger det desværre sådan, at når man til sin tid går over til 2½ minuts drift af S-togene på bybanen — og det ved vi er noget vi skal til inden for en overskuelig årrække — så vil stoptiden på S-stationerne desværre blive sådan, at det næppe vil være

[Ministeren for offentlige arbejder.]

muligt for de mest gangbesværede overhovedet at komme med S-toget. Det synes jeg jeg skal nævne i forbindelse med mit svar her, men det betyder altså ikke, at vi ikke arbejder videre med at forsøge at finde en placering af en elevator og i hvert fald få projekteret en rimelig adgang.

Else-Merete Ross: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret, men jeg kan jo ikke sige andet, end at jeg er ganske overordentlig skuffet over foretagendet. Allerede i 1961, da boligministeriet henstillede til alle ministerier ved ombygninger at tage hensyn til gangbesværede, svarede ministeriet for offentlige arbejder, at det ville de også gøre i deres fremtidige arbejde, men hvis det var for dyrt for statsbanernes drift, ville de henvende sig til socialministeriet. Jeg forstår, at der for øjeblikket ikke er tale om et økonomisk problem, men om et teknisk problem, og dér synes jeg rigtignok at statsbanerne i god tid måtte have set, at her var et problem, hvor de ikke kunne leve op til det, som der var behov for for de gangbesværede.

Så vil jeg gerne spørge ministeren: hvordan ville det så være med en rullende trappe? For det ville i hvert tilfælde for folk med barnevogne og små børn betyde noget, og også en hel del gangbesværede kan det hjælpe. Jeg synes, det er trist at høre, at de gangbesværede og de i rullestol i fremtiden slet ikke vil kunne komme med S-tog. Jeg vil spørge: kommer det også til at gælde for folk med barnevogne? S-togene skulle jo gerne være et kollektivt middel, som kunne betjene mange. Men i hvert tilfælde vil jeg meget gerne have at vide, om den rullende trappe også er opgivet af tekniske grunde, og jeg vil gerne have svar på, om det udelukkende er et teknisk spørgsmål, eller om der også er et økonomisk spørgsmål knyttet til dette.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Det er, som det fremgik af mit første svar, i øjeblikket et teknisk spørgsmål, at der skal laves de omtalte forbindelser og der skal laves den ændring af gadearealet, og at vi ikke kan placere en elevator, og dermed mener jeg en rullende

trappe eller andre, skal vi sige løftemidler inden for selve den stationsbygning, som statsbanerne direkte råder over.

Jeg er enig med fru Else-Merete Ross i, at det kan blive en beklagelig følge af en teknisk udvikling, at det kan blive vanskeligt for dem, der kører i rullestol eller for de mest gangbesværede at komme med S-toget. Det er et problem, som samfundet så må tage op på anden bøj, for det er jo også klart, at vi på det punkt møder nogle meget, meget store økonomiske konsekvenser. Vi kan jo ikke sige, at vi ikke kan køre med tæt trafik på Københavns bybane engang i fremtiden af hensyn til det problem; det må så løses på en anden måde.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Børge Schmidt* til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvad agter ministeren at gøre for at fjerne den forskelsbehandling, unge under faglig uddannelse er udsat for i forhold til studerende ved højere læreanstalter i forbindelse med studierejser med charterfly?“

Børge Schmidt: Det er desværre en kendsgerning, at der finder en forskelsbehandling sted mellem unge, der studerer ved en højere læreanstalt, og så unge, der er under en faglig uddannelse, når det gælder ferierejser.

Jeg er helt klar over, at denne forskelsbehandling bunder dels i internationale bestemmelser, dels i modstand i luftfartsdepartementet. Men under hensyn til det lighedstegn, vi i dag sætter imellem enhver form for uddannelse, enten denne er faglig eller boglig, finder jeg, at det er uheldigt, og at det er en unødigt diskrimination, når betingelserne for at kunne rejse med et charterfly til et kursus er så indsnævrede, at denne hurtige og som oftest endvidere billigste form for rejse er forbeholdt bogligt studerende samt elever på dagskoler, hvor undervisningen strækker sig over mindst 2 år. Den, der gennemgår alene en faglig uddannelse, har ingen mulighed for at deltage i sådanne rejser. Det er baggrunden for mit spørgsmål.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Må jeg sige om selve de såkaldte studentflyvninger, at det er jo altså charterflyvninger, og de foregår efter andre og gunstigere regler end dem, der i øvrigt er gældende for charterflyvning. Det er altså rigtigt, at der foreligger en speciel begunstiggelse for studenterne, som har disse rejser, og dermed en forskelsbehandling over for unge eller over for andre i det hele taget, men selvfølgelig mest nærliggende over for andre unge, der også er under uddannelse.

Det er desværre ikke noget, vi, om jeg så må sige, kan styre her i Danmark; det har jeg også fornemmelsen af at hr. Børge Schmidt godt er klar over. Det ligger sådan, at disse regler hviler på en international ordning; reglerne om studentflyvning er i øvrigt opstået uden medvirken fra de danske luftfartsmyndigheder, og det er en internationalt anerkendt ordning. Det betyder altså i praksis, at hvis vi sagde i Danmark, at vi gerne ville indføre de samme regler for andre grupper end studenter, så ville vi måske nok kunne få dem i luften, men vi ville ikke kunne få dem ned igen i et andet land; dermed er muligheden for ensidigt at løse problemet ved at sige, at det kunne vi da gerne, bortfaldet uanset den sympati, man i og for sig må have over for tanken om at få denne forskelsbehandling afskaffet; det lader sig altså ikke gøre direkte på den måde. Jeg må altså sige, at det har vi ingen magt over.

Jeg vil gerne føje til, at jeg er da ganske enig med hr. Børge Schmidt i det utilfredsstillende i disse forskelsbehandlinger — vi har for øvrigt flere af dem på en række områder, og det er vel nok noget, man sådan i mere almindelighed burde forsøge at få udjævnet. Men jeg må indrømme, at man må se den risiko i øjnene, at der kan være steder, hvor mindre grupper har ganske særlige begunstigelser, og hvor det ikke viser sig muligt at udvide dem, idet forskelsbehandlingen ophævelse består i, at nogen mister en fordel, uden at andre til gengæld kan få den. For charterflyvningens og stu-

denterflyvningens vedkommende er situationen altså i realiteten den, at man har forskelsbehandlingen, og man kan ikke afskaffe den på anden måde end ved at tage fordelene fra studenterne. Jeg går ud fra, at det ikke er det, hr. Børge Schmidt tilsigter, og det er jo altså heller ikke noget, jeg vil foreslå i mit svar.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Evald Kristensen* til indenrigsministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvor langt det af indenrigsministeren den 26. oktober 1963 nedsatte kiropraktorudvalg er kommet i overvejelserne om en autorisation af kiropraktorer?“

Skriftlig begrundelse:

Ved tidligere behandling af sygekasseloven her i tinget har spørgsmålet været rejst om mulighed for sygekassernes ret til at yde støtte til deres medlemmers kiropraktorbehandling.

Denne ret har sygekasserne ikke i dag; derfor anmoder jeg med mit spørgsmål om en snarlig afslutning på udvalgsarbejdet i ministerudvalget, der blev nedsat i 1963.

Formanden: Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Evald Kristensen: Se, når jeg har rejst spørgsmålet om en anerkendelse af kiropraktorerens arbejdsområde, så er det, fordi tiden er ved at løbe fra den udvalgsundersøgelse, der er i gang i det af indenrigsministeren i 1963 nedsatte udvalg, der skulle finde frem til en løsning, hvorunder kiropraktorerens arbejde kunne godkendes.

I snart 50 år har kiropraktorerne udøvet deres gerning i Danmark, og jeg synes, det er det bedste bevis på, at en lægelig henvisning er ganske overflødig. Patienterne har selv betalt, hvad det har kostet, og Landsforeningen til Kiropraktikkens Fremme har

[Evald Kristensen.]

med sine 40.000 medlemmer støttet arbejdet med studielån til de unge, der søger uddannelse til kiropraktor, men også et betydeligt forskningsarbejde er udført og betalt af landsforeningen gennem dens forskningsfond. I dag er stillingen den, at medlemmer af statsanerkendte sygekasser selv betaler for kiropraktisk behandling. Jeg ved ganske vist, at selve sygekasseproblemet hører under socialministeren, men jeg ved også, at i dag er der ikke mindre end 8 fortsættelsesygekasser, der yder tilskud til behandling, vel at mærke uden lægehvisning. Der er altså millioner af kroner at tjene her, og vi er jo inde i en sparetid, og her kan der i hvert fald spares penge både for patienterne og for samfundet ved en hurtigere behandling af de syge og også derved, at dyre hospitalssenge kan frigøres. Jeg tænker her ikke mindst også på tabet af arbejdsfortjeneste, der vil blive minimalt. Det vil alt sammen være til gavn for den enkelte og for hele samfundet; derfor mit spørgsmål til indenrigsministeren, om der på nuværende tidspunkt kan siges noget om, hvor langt det af indenrigsministeren i 1963 nedsatte udvalg er kommet i sine overvejelser om en godkendelse af kiropraktorerne, som jo er en betingelse netop for modtagelse af sygekassestøtte.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg kan oplyse, at det udvalg, som blev nedsat i 1963, hidtil har holdt 33 møder og foretaget en meget grundig gennemgang af hele problemet. Det er oplyst over for mig, at udvalget vil kunne afslutte sit arbejde i indeværende år; man har ikke kunnet oplyse det nøjagtige tidspunkt. Men udvalget vil altså søge fremmet den endelige afgørelse og indstilling til ministeriet.

Evald Kristensen: Jeg forstår, at indenrigsministeren ikke straks har taget stilling til problemet. Det, jeg faktisk spurgte om, var jo, hvor hurtigt man kan få gang i arbejdet, det var det, der var meningen med selve mig spørgsmål.

Det er jo rigtigt, som ministeren siger, at der har været afholdt 33 møder; offentligheden har ikke haft kendskab til, at der virkelig har været arbejdet i udvalget,

men det er jeg selvfølgelig glad ved. Men jeg vil da gerne sige her, at der er tusinder af mennesker, der venter på en løsning af problemet om en autorisation af kiropraktorerne, som jo netop er en betingelse for opnåelse af støtte fra de statsanerkendte sygekasser.

Jeg kan ikke lade være med at sige her, at når nu over 140.000 medlemmer i fortsættelsesygekasserne — og det er jo, kan man sige, de bedre bemidlede i vort samfund — i dag kan få støtte til kiropraktisk behandling, så er det da helt urimeligt, at man hindrer de statsanerkendte sygekasser i at yde støtte. Det er dem, der er ved at være utålmodige over, at de ikke kan få lejlighed til netop med den godkendelse at gå i gang med at yde støtten. Jeg kan nævne, at både i dagspressen og i fagblade er der gang på gang peget på den uholdbare tilstand, der råder netop inden for dette område.

Jeg skal ikke citere gamle Hørup, men jeg vil gerne citere Randers Amtsavis, som den 26. februar 1968 bragte et længere læserindlæg under overskriften: „Hvad nøler de efter?“

Og det er det spørgsmål, jeg gerne vil stille, for spørgsmålet er jo rettet til de statsanerkendte sygekasser, men kunne jo lige så godt rettes til det ministerielle udvalg og igen til indenrigsministeren.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg er jo ikke i stand til at afgøre, hvad der har gjort, at mine forgængere har nølet i 5 år; det kan man måske trænge til bunds i, men det har jeg ingen interesse i. Jeg har besvaret spørgsmålet og sagt, at sagen vil blive fremmet så hurtigt, som det overhovedet er muligt. Jeg regner med, at også spørgeren er enig i, at når man fra ministeriets side opfordrer et udvalg til at gå i gang med en stor vigtig opgave, så må udvalget have den fornødne tid, og i hvert fald agter jeg ikke at afbryde det udvalgsarbejde, som mine forgængere har sat i gang, og som jeg betragter som et overordentlig nyttigt, et såre nyttigt arbejde. I løbet af indeværende år vil resultatet foreligge, og på den baggrund vil ministeriet så tage stilling til de spørgsmål, som er rejst her i dag.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kampmann* til handelsministeren:

„Agter ministeren — på baggrund af de vedtagne love om avancebegrænsninger for visse dele af erhvervslivet — at drage omsorg for, at forskellen mellem den gennemsnitlige indlåns- og udlånsrente (rentemarginalen) indsnævres?

Kampmann: Den aktuelle baggrund for spørgsmålet er handelsministerens manende appel her i folketinget til erhvervslivet om at være tilbageholdende med stigninger i omkostninger og avancer.

Det må være rimeligt, at denne tilbageholdenhed vises af hele erhvervslivet, og her kan man nære nogen betænkelighed, når man betragter den hidtidige udvikling i bankers og sparekassers rentemarginal, som er steget med henholdsvis $\frac{1}{3}$ og $\frac{2}{3}$ i de sidste 10 år. Denne stigning har givet mulighed dels for ikke altid særlig samfundsnyttige udbygninger af filialsystemet med deraf følgende store administrative omkostninger, dels for en betydelig stigning i bestyrelseshonorarer, tantiemer og udbytter, ja, de sidste års bankresultater har endog været så gode, at man næsten har gjort undskyldning for dem. For at bremse denne udvikling og skabe lighed for hele erhvervslivet vil det være rimeligt at bremse stigningen i rentemarginalen, og det vil jeg gerne appellere til handelsministeren om at tage et initiativ til.

Handelsministeren (Knud Thomsen): De væsentligste indlånsrentesatser er fastlagt i en aftale, der er indgået mellem Danmarks Sparekasseforening og Danske Bankers Fællesrepræsentation, en aftale, som er anmeldt til monopolregistret i tilsynet med banker og sparekasser. Aftalen omfatter ikke udlånsrentesatser og fastlægger således ikke rentemarginalen, altså forskellen mellem udlånsrentesatserne og indlånsrentesatserne.

Afgørelsen af, om der skal gribes ind over for renteaftalen, træffes af tilsynet med banker og sparekasser, og en sådan afgørelse kan i lighed med monopolrådets afgørelser ikke indbringes for handelsministeren, men alene for monopolankenævnet og eventuelt for domstolene. Det er således alene tilsynets ansvar, om der på det bestående lovgrundlag gribes ind eller ej over for renteaftalen, og hidtil er tilsynet efter

forhandling med Nationalbanken og på dens henstilling af pengepolitiske grunde ikke skredet ind. Jeg har ingen bemyndigelser i så henseende.

Nationalbankens synspunkter med hensyn til aftalen og i øvrigt også med hensyn til den aktuelle rentemarginal vil være bekendt fra en offentliggjort skrivelse, som Nationalbankens direktion fremsendte til renteaftalens parter den 16. februar 1968, den dag, hvor aftalen senest blev fornyet. Det anføres heri, at det er Nationalbankens opfattelse, at de rentesatser, altså for indlånsrenter, der er fastlagt i aftalen, står i et rimeligt forhold såvel til diskontoen og øvrige rentesatser som til den effektive rente af obligationer med en så kort løbetid, at det kan sammenlignes med indskud i banker og sparekasser. Nationalbanken tilføjer, at det må påregnes, at pengeinstitutter, som yder højere indlånsrentesatser end omhandlet i aftalen, ikke vil kunne undgå efterhånden at måtte forhøje deres udlånsrenter. Nationalbanken må, siges det i skrivelsen, under de foreliggende forhold anse en yderligere rentestigning for pengepolitisk uhensigtsmæssig, da det er et led i de økonomisk-politiske bestræbelser gradvis at søge erhvervslivets rentebyrde lettet. Endvidere, tilføjer Nationalbanken, har Nationalbanken ikke kunnet se bort fra, at højere indlånsrenter end de aftalte i visse tilfælde direkte eller indirekte kunne svække pengeinstitutternes soliditet. Nationalbanken kritiserer således ikke rentemarginalen.

Dernæst vil jeg tilføje, at jeg er opmærksom på de problemer, der er knyttet til rentemarginalens størrelse, og herunder opmærksom på spørgsmålet om, hvorvidt de indlånsrentesatser, der er fastsat i aftalen, og udviklingen i sparekassernes og bankernes indtjening kan siges at være rimelig; men under hensyn til Nationalbankens synspunkter har jeg ikke fundet anledning til i forbindelse med de midlertidige prislove at foreslå lovbestemmelser med henblik på indgreb i rentemarginalen.

Kampmann: Jeg er selvfølgelig klar over, at monopoltilsynsmyndigheden for banker og sparekasser ikke ligger under monopoltilsynet, men under tilsynet med banker og sparekasser, og det rejser det første tillægs-spørgsmål, om denne monopoltilsynsmynd-

[Kampmann.]
dighed forvaltes ensartet af monopoltilsynet og af bank- og sparekassetilsynet. Jeg er ligeledes klar over Nationalbankens syn på forholdet mellem indlånsrente og udlånsrente, men mit synspunkt er det, at udlånsrenten jo ikke automatisk behøver at stige, fordi indlånsrenten stiger, man kan blot indsnævre selve rentemarginalen, uden at det får konsekvenser for udlånsrenten.

Jeg er i og for sig ked af, at handelsministeren i sit svar lagde megen vægt på det formalistiske syn, altså på det bestående lovgrundlag, de bestående muligheder, appelmuligheder etc., fordi det, det her drejer sig om, er måske at ændre det bestående lovgrundlag for at komme de reelle skavanker til livs, som i dag viser sig i forskelle i rentemarginalen, og derfor vil jeg appellere til handelsministeren om at overveje at ændre det bestående lovgrundlag.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg tror nok, jeg allerede i min første besvarelse havde en følelse af, at det, hr. Kampmann ville have mig til, var at ændre på lovgrundlaget. Om dette kan jeg sige, at derved ville jeg komme til at føre landets pengepolitik på et meget væsentligt område. Det er Nationalbankens opgave at føre landets pengepolitik, og jeg vil gerne sige her og nu, at jeg tror, Nationalbanken til enhver tid vil kunne gøre det bedre, end handelsministeren ville kunne i kraft af bemyndigelser, han måtte skaffe sig gennem andre love.

Dernæst vil jeg sige, at hvad enten nu hr. Kampmann tænker sig en maksimal rente eller et ved lov fastlagt maksimum for rentemarginalen, er den mand ikke skabt, som vil kunne fastsætte en rentemarginal, som opfylder rimelige krav til indtjeningen i storbanker, i mindre banker, i små sparekasser, i store sparekasser og i forholdet mellem banker og sparekasser, hvor der opereres med vidt forskelligt renteniveau, ligesom også indlånsrenteniveauet i mange henseender er meget forskelligt i de to kategorier.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Peter Jørgensen* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren tage under overvejelse at tilvejebringe en ordning, der muliggør,

at lærlinge, der har ophold på skolehjem, kan få fribefordring på statsbanerne i weekenden?“

Peter Jørgensen: Det er muligt, at det spørgsmål, jeg stiller her, ikke helt rimer med de sparebestræbelser, som man har gjort sig fra regeringens side — her tænker jeg navnlig på spørgsmålet om at inddrage statens bidrag til skoleelevers rejser. Jeg vil gerne have lov til her at pege på noget meget væsentligt. Det ligger simpelt hen i den omstændighed, at man ved udbygningen af centralskolerne og kostskolerne har fået et problem, der drejer sig om lærlingene.

Det ligger sådan, at de lærlinge, som kommer på kostskolerne, på centralskolerne, må aflevere 60 pct. af deres løn til opholdsudgifter. Dette indebærer, at disse elever dårligt nok har råd til at rejse hjem en eller to eller måske flere gange i den tid, de opholder sig på disse kostskoler. Opholdet er varierende, det kan vare fra 6 til 11 uger. Samtidig er man vidende om, at der for andre studerendes vedkommende findes en ordning, der måske ikke giver 100 pct.s dækning for weekendrejser og hjemrejser i øvrigt, men dog alligevel giver et tilskud til, at disse unge mennesker kan foretage en rejse i den tid, de opholder sig på de forskellige læreanstalter. Derfor vil jeg henstille til ministeren, at man vil give mulighed for, at disse lærlinge ligestilles med andre under uddannelse og dernæst, at man også giver mulighed for, at de kan tage hjem og se til deres forældre i den tid, de er på disse kostskoler.

Jeg har den opfattelse, at det ikke vil belaste statsbanernes budget særlig stærkt, det er ikke så mange tusinder, det drejer sig om, og jeg tror faktisk, at man er i stand til at løse dette spørgsmål, hvis den nødvendige velvilje fra ministerens side er til stede.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): De fleste lærlinge, der har ophold på skolehjem under kursus på tekniske skoler eller handelsskoler, er der jo i relativt korte perioder, og man har hidtil ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at gennemføre særlige frirejseordninger. Jeg skal dog vist gøre opmærksom på, at der jo gælder den bestemmelse, at lærlinge, der skal på skolehjem, har fri henrejse og fri hjemrejse, og

[Undervisningsministeren.]

der gælder desuden den regel, at hvis juleferie eller påskeferie falder inden for deres kursus, har de frirejse hjem i henholdsvis jule- og påskeferien. Man har altså ikke hidtil fundet grundlag for at gennemføre særlige frirejseordninger derudover.

En eventuel gennemførelse af 5 dages undervisningsuge på disse skoler vil imidlertid medføre, at problemet om hjemrejsemuligheder bliver større, og jeg er bekendt med, at skolerådet for de tekniske skoler har henstillet, at der foretages en undersøgelse af nettoomkostningerne ved eventuel gennemførelse af en hjemrejseordning. Når resultatet af undersøgelsen er færdig, forventer jeg at få en indstilling fra skolerådet.

Peter Jørgensen: Jeg vil gerne takke ministeren for det svar, han har givet mig, og navnlig vil jeg understrege hans sidste bemærkning. Jeg er medlem af det skoleråd, som ministeren henviser til, og jeg kan også godt sige, at årsagen til, at jeg har stillet spørgsmålet, er en henstilling fra dette skoleråd. Det er rigtigt, som ministeren har sagt her, at hvis man efterhånden gennemfører en 5 dages uge på disse skoler, så ligger problemet der. Jeg er meget glad for, at ministeren er opmærksom på, at problemet er til stede.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Bernhard Baunsgaard* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren oplyse, i hvor høj grad undervisningsministeriet under overvejelserne angående foranstaltningerne i anledning af lærermangelen i gymnasieskolen har taget den forhandlingsret, der tilkommer gymnasiets lærere, i agt?“

Bernhard Baunsgaard: Der har i forbindelse med offentliggørelsen af en nødplan, der indskrænker antallet af timer i gymnasiet, fordi der er lærermangel, været en livlig offentlig debat, og i denne debat har formanden for Gymnasieskolernes Lærerforening bl. a. i Politiken hævdet, at undervisningsministeriet ikke forud for offentliggørelsen af nødplanen har forhandlet med foreningen. Nu kan man jo hævde, at det er ret ligegyldigt,

om en sådan forhandling har fundet sted eller ikke, undervisningsministeriet har jo alligevel afgørelsen, og nøden tvinger indskrænkningen igennem. Men der er efter min mening mere på spil. Vi taler i disse år så meget om demokrati på arbejdspladsen, og det ville derfor være meget betænkeligt, om staten gav andre et dårligt eksempel, og har man overholdt reglerne om forhandling, finder jeg, det er nødvendigt, at det fastslås meget kraftigt af ministeren, at staten har overholdt disse regler. Det er baggrunden for det spørgsmål, jeg stiller.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne indledningsvis takke hr. Bernhard Baunsgaard, fordi jeg får lejlighed til at besvare dette spørgsmål og give en redegørelse for de forhandlinger, som har fundet sted forud for denne nødplans bekendtgørelse.

Der har i mere end 1½ år i direktoratet været ført forhandlinger med gymnasielærernes forenings repræsentanter om timestalsændringer, og da der i sommeren 1967 viste sig at være en meget stor tilgang til 1. gymnasieklasserne, og man efter foreliggende prognoser måtte forudse, at tilgangen i 1968 ville blive endnu større, fik disse forhandlinger det udtrykkelige sigte at klare lærermangelen. Der forhandlede i efteråret 1967, og i december måned 1967 blev det klart, at der var visse principielle uoverensstemmelser mellem direktoratet for gymnasieskolerne og HF og gymnasielærernes organisation med hensyn til, om der skulle gennemføres en generel nedskæring af timestallet, eller det skulle være en lokal løsning.

Efter juleferien blev der på et rektormøde i Nyborg, så vidt jeg husker den 10. og 11. januar, af direktør Sigurd Højby over for rektorerne givet en orientering om de planer, man havde, og den 22. januar 1968 var der på ny en forhandling i direktoratet med Gymnasieskolernes Lærerforenings formand og næstformand. Der blev her redegjort for direktoratets synspunkter og hensigter, og det blev sagt fra direktoratets side, at man ikke kunne gå med til en lokal løsning, men var villig til at imødekomme GLs synspunkter på visse andre områder, bl. a. med hensyn til, at det ugentlige timetal ikke måtte være 30, og at HF's timetal også skulle begrænses. Det var den 22. januar, disse for-

[Undervisningsministeren.]

handlinger fandt sted, og de viste altså, at der var denne principielle uoverensstemmelse.

Efter at jeg var tiltrådt som undervisningsminister, blev denne sag refereret for mig, og jeg fandt, det var rigtigt, at der blev truffet en beslutning. Jeg vil her minde om, at jeg, kort før jeg blev minister, som rektor havde haft et møde, hvor man orienterede om 1. gymnasieklasserne over for interesserede elever og forældre, og at der her var et naturligt ønske om at være orienteret om, hvorvidt der ville blive plads til alle, der måtte ønske at komme i gymnasiet, og hvordan det eventuelt ville ligge med timetallet. Jeg ønskede derfor, at der blev truffet en beslutning, og ud fra det synspunkt, at der forelå en principiel uoverensstemmelse, som man næppe kunne forhandle sig til rette om, gav jeg bemyndigelse til, at man udsendte meddelelse om, at det eventuelt kunne blive nødvendigt at iværksætte denne timetalsnedskæring fra det nye skoleårs begyndelse. Det var for mig et afgørende synspunkt, at vi ikke skulle komme til at stå i den situation, at egnede elever ikke ville kunne optages i gymnasiet i 1968.

Jeg vil gerne over for den kritik, som har været rettet mod direktoratets embedsmænd, sige, at jeg finder denne kritik urimelig og ubillig. Jeg ville have været meget betænkelig, hvis man ikke i tide havde forudset den situation, der kan komme til at foreligge til sommer, men jeg vil afslutningsvis gerne understrege, at den nødplan, som er udsendt, er en eventualitet, en mulighed. Vi ved endnu ikke, om det vil være nødvendigt at iværksætte den, men der er med denne nødplans udarbejdelse taget hensyn til, at man til sommer skal kunne optage alle egnede elever i gymnasiet.

Jeg vil gerne føje til yderligere, at der er afgået meddelelse til Gymnasieskolernes Lærerforening om de påtænkte nedskæringer af timetallet i HF-klasserne, hvis det skulle vise sig at være nødvendigt også at gøre det der.

Bernhard Baunsgaard: Jeg vil gerne takke den højtærede undervisningsminister for oplysningerne. Det må altså kunne fastslås, at allerede fra sommeren 1967 har der været

drøftelser i gang med Gymnasieskolernes Lærerforening, og at der den 22. januar i år holdtes et særligt møde med foreningen, efter at man havde konstateret uoverensstemmelsen i december 1967. Efter disse oplysninger kan jeg kun konstatere, at Gymnasieskolernes Lærerforenings påstand om manglende forhandlingsvilje fra direktoratets og undervisningsministeriets side intet har på sig, og jeg takker for disse oplysninger.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Arne Larsen* til justitsministeren:

„Agter ministeren i denne samling at fremsætte forslag til ændring af færdelseslovens § 73 angående hyrevognsreglerne?“

Arne Larsen: Baggrunden for mit spørgsmål til den højtærede justitsminister er den, at jeg mener, at tiden må være inde til, at der snarest sker en revision eller ændring af færdelseslovens § 73, der indeholder de gældende bestemmelser om hyrevognsnæring. Det er sikkert ikke ministeren ubekendt, at der såvel i offentligheden som blandt hyrevognserhvervets udøvere er en ret udbredt utilfredshed med de nugældende bestemmelser, og at man med længsel ser hen til den dag, da disse regler kan blive ændret i overensstemmelse med ens ønsker.

Personlig er jeg af den opfattelse, at en revision er stærkt påkrævet hurtigst muligt ud fra den betragtning, at den såkaldte frie hyreret, som gennemførtes i 1955, har vist sig at være en stor misforståelse og til stor skade for erhvervet. Følgerne af den lovgivning, der gennemførtes i 1955, er simpelt hen blevet, at mulighederne for at udøve dette erhverv med bare en lille smule rimelig fortjeneste og tilfredsstillende udkomme for såvel vognmænd som chauffører bogstaveligt talt er blevet ødelagt.

Det ville derfor glæde mig overordentlig meget, om den højtærede justitsminister var enig med mig heri og helt var på det rene med, at forholdene, som de er i dag, radikalt må ændres, og at der altså snarest og helst i denne samling må fremsættes forslag om ændringer til færdelseslovens § 73.

Jeg skal ikke udtale mig om, hvilke veje der skal gås for at få ordnede forhold, om

[Arne Larsen.]

den frie hyreret skal ophæves, om der skal gennemføres antalsbegrænsning, eller om der skal gennemføres skærpede krav til hyrevognserhvervet i det hele taget, om det vil være den rette og farbare vej. Et er dog sikkert, at de nuværende tilstande ikke kan fortsætte meget længere.

Justitsministeren (*Thestrup*): Jeg er bekendt med, at såvel hyrevognsorganisationerne som hyrevognschaufførerne har rettet henvendelse til min forgænger om en ændring i lovgivningen om hyrevogne, som man på flere punkter finder utilfredsstillende. Der er således rejst spørgsmål om indførelse af samme rettigheder og pligter for de to hyrevognskategorier, om kravene til førerbevis med ret til erhvervsmæssig personbefordring er strenge nok, og ligeledes om kravene til hyrevognes udstyr og indretning bør skærpes. Endvidere er der rejst spørgsmål om, hvorvidt et køretøj, der er godkendt som hyrevogn, tillige bør kunne anvendes til andet formål, f. eks. til privat kørsel, såfremt der er betalt fuld omsætningsafgift af køretøjet.

Der er her tale om en kompliceret lovgivning, og det bør overvejes meget nøje, hvilke skridt der kan og bør tages til en ændring af den bestående ordning. Jeg må erkende, jeg ikke er nået så vidt i mine overvejelser, at der kan fremsættes noget forslag i denne samling.

Arne Larsen: Jeg takker den højtærede minister for besvarelsen og udleder heraf, at man i justitsministeriet arbejder med problemerne, og at man har fået henvendelse fra organisationerne og er ved at undersøge og nøje overveje de problemer, som er rejst fra disse organisationers side. Jeg kan forstå på justitsministerens svar, at han ikke i denne samling vil være i stand til at fremsætte et lovforslag om ændrede hyrevognsregler, men jeg vil gerne spørge ministeren, om han har så meget hjerte med i sagen, at der kan forventes udarbejdet lovforslag til ændring af hyrevognsreglerne, således at vi i det mindste har det i begyndelsen af næste samling.

Justitsministeren (*Thestrup*): Ja, jeg regner med, at vi i næste samling kan frem-

sætte forslag til ændringer af en eller anden art på dette område.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Tastesen* til justitsministeren:

„Hvad agter ministeren at gøre i anledning af den gældende domspraksis, der undervurderer den økonomiske værdi af den hjemmearbejdende husmoders indsats?“

Skriftlig begrundelse:

Ved Kolding herredsret afgjordes i onsdags en erstatningssag, som en far til 8 børn havde rejst i anledning af en færdselsulykke i juni måned sidste år, hvor hans hustru blev dræbt.

De 7 af børnene, som alle er under 18 år, tilkendtes en erstatning på tilsammen 35.540 kr. Familiefaderen selv fik tilkendt en erstatning på 15.609 kr.

Efter ministerens oplysninger til Jyllands-Posten for lørdag den 9. marts er den normale erstatning for tab af en familieforsørger på mellem 60.000 kr. og 70.000 kr., men i dette tilfælde blev en hjemmearbejdende husmor med store pligter over for hjem og familie kun takseret til 15.609 kr.

Jeg forstår ligeledes på ministerens udtalelse til Jyllands-Posten, at intet i gældende lov forhindrer en principiel ligestilling af ægtefællerne som forsørgere, men at det er domspraksis, som er årsagen til forskelsbehandlingen.

Jeg har en helt klar fornemmelse af, at denne domspraksis er i strid med, hvad befolkningen finder ret og rimeligt, og mit spørgsmål til ministeren er derfor, om han ser sig i stand til at gøre noget, der kan ændre den gældende domspraksis.

Formanden: Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Tastesen: Vi anerkender alle familiens ret til selv at ordne arbejdsfordelingen i det lille samfund, som en familie udgør. I en børnerig familie er det normalt således, at manden passer erhvervsarbejdet uden for hjemmet, medens husmoderen tager sig af

[Tastesen.]

hjem og børnepasning. At den ene parts indsats skulle være af ringere værdi end den anden parts indsats burde ikke accepteres af et moderne samfund. Men det er faktisk tilfældet, at der forskelsbehandles i dansk domspraksis. Når en hjemmearbejdende husmoder bliver dræbt ved en trafikulykke, tilkendes en erstatning på ca. en fjerdedel af, hvad det ville have været tilfældet for en mand, der er familieforsørger. Når børnene mister deres moder ved en trafikulykke, får de kun en erstatning på det halve af, hvad der ville have været tilfældet, hvis det havde været deres far, der var blevet dræbt ved trafikulykken.

En sådan domspraksis kan ikke være i overensstemmelse med den danske befolkningens retsopfattelse. De danske forsikrings-selskaber har for mange år siden forhøjet den maksimale erstatningsgrænse til 150.000 kr. for hver enkelt person, der bliver dræbt eller skadet. Man regnede med et stærkt stigende erstatningsniveau, som det har været tilfældet, og som det er praktiseret i Sverige, Norge og Vesttyskland. Men domstolene i Danmark har fastholdt et meningsløst lavt erstatningsniveau, og hertil kommer så den forskelsbehandling af mand og kvinde, som man af gammel tradition opretholder.

Jeg håber, at ministeren, der jo selv er dommer, på en eller anden måde her kan få rusket op i dommerstanden, så den forstår, at vi lever i 1968, og at der bør ydes erstatninger af en helt anden størrelsesorden og uden forskelsbehandling, når mennesker uforskyldt rammes af færdselsulykker.

Justitsministeren (Thestrup): Som det fremgår af den skriftlige motivering for dette spørgsmål, er det begrundet i en konkret sag. Jeg kender kun denne sag fra dagspressen, og jeg skal ikke knytte nogen kommentar til den.

Den almindelige regel om erstatning for tab af forsørger findes i § 15, stk. 2, i ikrafttrædelsesloven til straffeloven. Det bestemmes her, at den, som efter dansk rets erstatningsregler er ansvarlig for en andens død, kan dømmes til at give den, som derved har mistet en forsørger, erstatning for det tab, han anses derigennem at lide. Enkelte love, f. eks. færdselsloven, inde-

holder særlige bestemmelser om erstatning for tab af forsørger af nogenlunde samme indhold. Det er rigtigt, at disse lovregler ikke hindrer en ændring af domspraksis. Justitsministeriet har imidlertid ikke og bør heller ikke have nogen indflydelse på domstolenes praksis.

Spørgsmålet om en ændring af de gældende regler blev i september 1966 taget op i et udvalg, der fik til opgave i samarbejde med tilsvarende udvalg i Finland, Norge og Sverige at overveje og eventuelt fremsætte forslag til nye bestemmelser om erstatning for invaliditet og for tab af forsørger med henblik på at tilvejebringe så vidt muligt ensartede regler i de nordiske lande på dette område. Der har foreløbig været afholdt to møder mellem de nordiske udvalg, og et nyt møde forventes afholdt her i juni 1968. Det er meningen på dette møde navnlig at drøfte spørgsmålet om tab af forsørger.

Det er klart, at også spørgsmålet om erstatning i tilfælde, hvor en hjemmearbejdende husmor bliver dræbt, må indgå i udvalgets overvejelser, og jeg vil med baggrund i det spørgsmål, som hr. Tastesen har rejst, drage omsorg for, at udvalgets opmærksomhed også henledes på dette problem.

Tastesen: Jeg takker for svaret. Jeg forstår godt, at ministeren ikke kan gribe ind over for selve domspraksis direkte, men jeg håber, at den offentlige debat om disse forhold vil gøre så meget indtryk, at det kan påvirke domspraksis i disse erstatnings-sager i en mere demokratisk retning, og jeg kunne tænke mig at spørge den højtærede minister, om han ikke som fremtrædende politiker og meget fremtrædende jurist kunne bidrage til denne offentlige debat ved at optræde som en slags provo og sige, at disse erstatningsregler er helt ude af kontakt med virkeligheden. Jeg forstår, han har gjort en god indsats på disse områder i Nordisk Råd som medlem af Nordisk Råds juridiske udvalg, og jeg håber, at vi i fællesskab kan gøre en indsats for at påvirke domspraksis på dette område.

Man behøver ikke at være tilbageholdende med erstatningsniveauet af hensyn til forsikrings-selskaberne; de skal nok finde den fornuftige balance mellem præmiestørrelsen og skadens omfang.

Justitsministeren (Thestrup): Jeg takker hr. Tastesen for de meget venlige bemærkninger. Jeg tør bestemt ikke betegne mig selv som en fremtrædende politiker og da navnlig ikke som en fremtrædende jurist. Men jeg vil gerne sige til hr. Tastesen, at der er en meget fremtrædende jurist, der har beskæftiget sig med disse spørgsmål. Præsident C. Bang fra vestre landsret beskæftigede sig i sin tid med det, idet han har skrevet en afhandling om dette spørgsmål, og dér går han ind for en ændring af de erstatninger, der bliver givet til den hjemmeværende husmor, netop med den begrundelse, at den hjemmeværende husmors arbejde er et meget vigtigt og betydningsfuldt arbejde og bør kræve en rigelig og god erstatning, når hun rives bort fra familien.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Sigsgaard* til justitsministeren:

„Vil ministeren for årene 1966-67 og 1967-68 samt for 1968-69 (budgetterede beløb) oplyse størrelsen af de samlede udgifter til efterretningstjenesten, og hvorledes disse samlede beløb fordeler sig på finanslovens konti?“

Sigsgaard: I mit arbejde med finanslovsforslaget har jeg forsøgt at finde ud af, dels hvor udgifterne til efterretningstjenesten og de hemmelige kartoteker er opført, dels hvor store de er. Til min overraskelse viste det sig at være komplet umuligt at finde frem til disse beløb. Jeg måtte så prøve at spørge mig frem her og der, men uanset hvor jeg spurgte, uanset hvor energisk jeg var med hensyn til at prøve at finde ud af disse ting, viste det sig at være fuldstændig umuligt. Derfor har jeg bedt justitsministeren oplyse, hvor store bevillinger efterretningstjenesten skal have, og hvordan udgifterne til denne tjeneste har udviklet sig gennem de seneste år. Der er jo stor inter-

esse om dette problem, og jeg håber derfor, at ministeren vil give et fyldestgørende svar.

Justitsministeren (Thestrup): Udgifterne til politiets efterretningstjeneste, og det gælder såvel udgifterne til personale som til kontorhold og andre udgifter, indgår under politiets almindelige konti. Det er derfor ikke muligt at foretage nøjagtig udskillelse af udgifterne til efterretningstjenesten.

Jeg kan imidlertid oplyse, at de samlede udgifter til efterretningstjenestens hovedafdeling, beregnet på grundlag af det personale, der er beskæftiget i denne afdeling, skønsmæssigt indgår i det for finansåret 1968-69 budgetterede beløb til politivæsenet med 6,2 mill. kr., mens de samlede udgifter til politiet er ca. 450 mill. kr. årligt. Da der i de senere år ikke er sket væsentlige ændringer og heller ikke udvidelser i omfanget af politiets efterretningsvirksomhed, i hvert fald kan jeg sige, at den ikke er blevet udvidet, har udgifterne i de foregående år udgjort et tilsvarende beløb.

I øvrigt kan jeg henvise til, at den daværende justitsminister på en forespørgsel fra finansudvalget den 25. januar 1965 oplyste, at de samlede udgifter til politiets efterretningsvirksomhed, herunder til personalet såvel ved hovedsædet som i politikredsene, skønsmæssigt kunne anslås til ca. 5 mill. kr. i 1963-64, og at udgiften i 1965-66 var budgetteret til omkring 6 mill. kr.

Sigsgaard: Jeg takker ministeren for svaret. Der var jo oplysninger i det, selv om jeg ikke fandt det ganske tilfredsstillende.

Vi ved jo, at efterretningstjenesten er et politisk problem, at der er stor interesse for dette spørgsmål, og at meningene er stærkt delte, og på denne baggrund ville det efter min mening være rimeligt, at det af finanslovsforslaget klart fremgik, hvor stort beløbet er, og hvordan det fordeles. Nu er jeg jo i den heldige situation, at jeg er medlem af dette ting og derfor kan spørge

[Sigsgaard.]

ministeren, men andre, der måske kunne have interesse i at kende disse tal, har jo ikke de samme muligheder.

Jeg forstår, at de oplysninger, jeg her har bedt om, ikke engang foreligger for finansudvalget, og at efterretningstjenesten derfor er unddraget politisk kontrol, det vil sige, at den næsten er en stat i staten, og at folketinget i denne sag er delvis umyndiggjort. Virksomhedens antidemokratiske karakter gør forholdet særlig uheldigt. Derfor vil jeg spørge, om ministeren vil sørge for, at udgifterne til efterretningstjenesten og deres fordeling vil komme til klart at fremgå af de kommende finanslove. Her er jo i øvrigt et område, hvor der efter manges mening uden skade kunne spares. Det kan undre, at i hvert fald de radikale ikke har forlangt sådanne besparelser. Det er jo ikke sikkert, at ministeren har været opmærksom på disse muligheder, men nu er han måske blevet det på grund af spørgsmålet, og derfor vil jeg spørge, om han agter at gennemføre besparelser på området?

Justitsministeren (Thestrup): Jeg må sige til hr. Sigsgaard, at ikke blot er efterretningstjenesten ikke en stat i staten, det er tværtimod en enkelt lille afdeling af politiet, sådan at det er en ganske overordentlig vanskelig sag at udskille, hvor meget efterretningstjenesten som sådan koster. Jeg vil næsten tro, det faktisk er umuligt, uden man skal til at lave fuldstændig om på det, og jeg tør derfor ikke give noget løfte om, at det skal være muligt nøje at kunne se, hvor meget efterretningstjenesten kommer til at koste i de kommende år.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af Kai Moltke.

(Forespørgslen findes i tidenden sp. 927).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold).

Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om almindelig omsætningsafgift.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 60) findes i tidenden sp. 803, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de fire følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om beregning af almindelig omsætningsafgift af parfumer, toiletmidler m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 61) findes i tidenden sp. 804, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 62) findes i tidenden sp. 804, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om afgift af spiritus, vin og øl.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 63) findes i tidenden sp. 804, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 59) findes i tidenden sp. 804, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 13).